

Тачеососу вичəwə

LENPARTISDAT 1933

Boa jalodoani vij proletarijsal kantor ocogoosa!
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ АССОЦИАЦИЯ
ИНСТИТУТА НАРОДОВ СЕВЕРА ЦИК СССР

N. PAULENKO

Taceoosusu vichəwə

Tuŋsəramzi Həzər Boris
Jarsemzi Petrowa T.

Prof. Dr. P. Šmita
dāvinājums.

Inv. 31678.

PARTISDAT

MOSKWA

1933

LENINGRAD

Ответственный редактор **А. Лынкис**
Технический редактор **Э. Блейх**
Обложка работы **Ю. С п е л и н**

FILOL. UN FILOS.
FAKULTĀTES
BIBLIOTĒKA

Bichəwə otoleasij gərən gurusəlzi,
kultura ana gurusəlzi kommunistə
hopambani angomi acasi.

Lenin.

Taceoceosu bichəwə.

Əsi balzij najdu bichə hacini — dai zaka. Bichəwə otolij naj bichələ hajwa-də-həm mənə bij udəni sari, nadu haj-da biwəni, muədu haj-da biwəni, hajdu haj-da biwəni sari. Bichələ həm saori: goj golodu haj-də-həm biwəni, buə SSSR dolani hajwa-da angojwani — həm saori.

Daqsadu əgzi niruhə, əgzi ajjaṇawa bichəwə otolij naj niruhəni honi-da sinəzi zoboij naj, usimbə zoboij naj, purəmbə pulsij naj, oronzi balzij naj, sogdatazi balzij naj əzən biduəni bicimbəni. Honi manğa soremi, honi əgzi sinəzi naj səksəni həihən əzən geanzini soremi, səgzən hətəguhə, angohani səgzə geambani.

Daqsadu gazetadu niruj hajwa-da səgzən geani partijazi boŋgomzizii zoboij naj, kolhosanĵka, gərən ehondu bij naj, zuləsi ulən biruguəni angojni. Daqsadu gazetadu niruj hoŋ səgzən geani bichəzi, masinazi bələcimzizii ango-

gojni gərən naj bīpuguəni, poktogoani, nawa, muə, mowa, goj-goj ɳazahowa həm mən-ci-malen o-poanzini. Cazi gərən hopan balzegoani. Daɳsadu, gazetadu niruj zawoda, fabrika, kol-hosa zovoɟwani hoɳ ulən, tərək o-poambori.

Həm zovomba zovoɟ naj otoleasi osini, ɳoani ulən bələcimzi səgzə geambani omi mutuəsi. Gərən naj gəsə ulənzi biçəwə taceo-ceori, gərən naj həm otolegoani, turgəlauri həm aɳgogoari sikun hopamba. Pakcezi bici gurusəl turgəlauri sikun gean baroni pajpo-goari biçəwə taceoceosu.

Əzən geani zovoɟ sinəzi najwa pakcezi biwənki.

Əzən bijni ərindu zovoɟ sinəzi najla biçəwə otolij naj oi bici. Cala-da zovoɟ sinəzi naj orkinzi balzij.

SSSR keradoani balzij gurusəl əm mən-gandəla biçəwə holami, nirumi otolij naj təɳ nadan naj bici.

Əzən geani zovoɟ sinəzi najwa əcə taceo-ceanda biçəwə otolegoani.

Skolawa əgzivə angoasi bici. Taceoci najwa-da goro boadu bij naj baroni ənəwəndəsi bici. Naj pakcezi bini əzən geandoani vajan guruəndu, həda guruəndu ulən bicin.

Biçəwə otoleasi naj-da əmutu balij naj. Biçəwə otoleasi naj mən gəbuɟ saraci, tujtul ɳələmi

bicin. Təj gurumbə mənci dahaomi za bici, argalaom-da za bici.

Cadu hoda gurundu cu ulən bicin. Təj naj pakci guruəmbə singərəjni, seŋaktawa-da za zi gazi, məpi laozelaonzi za turinzi, bosowa manga tamanzi hodasij bici, arakewa omewanzi bici. Tuj argasi bici, zovoŋ sinəzi naj bazi sinəzi olohani, hoda gurun singərəptəngini ocici.

Oceza kaltaci sikun nuktəj gurundu (loca najdu) pakci guruəmbə argalajduci za bici. Noanci saril bici pakcezi bij gurun ŋələjwəni, otoleasiwani.

Uj-də ŋoambaci bələciəsini. Hajwa cehalaj, hajwa taj bici. Ulən erga, ulən usəltə boawani mənduj zapaj bici. Pakcezi bij guruəndu hajda aba ocogojzini, duəntə docini, namu keraceani cocaj bicin.

Balapci zəngensaldu pakci gurusəlbə horonkerodoaci za bici, albamba gaziduci-da za bici. Zəngensal əgzi albamba zapajl bici — albandu, mənduj zapajl bicin. Tuj tamari bajankeci.

Pakcezi bij gurusəl cawa haŋgisila tajci osini, ŋoambaci tojkanzi, laodu nəri, meocalaj bici.

Əzən geani skolawa oewa angoj bici. Goro boadu bij gurundu skola oi bici. Cadu loca həsəzini taceocij bici. Naj balzeha həsəzini əcə taceocera. Naj balzeha həsəzini bichə aba bici. Naj ziwənkini taceori najwa loca backasal

bici. Təj ərindu taceoceori daqsadu ənduriwə, əzəmbə, niruhən bici. Olboaci bici ehon najwani meo zokceani pulsiumi, zəngensal hajwa-da unzini oseni, morewasi. Əzən geani murucihəni: təj ərdənzi ocezea kaltazala bij golosal mənə həsəj omboj, əzən geambani dahalaj osi.

Sowet geani SSSR keradoani bij gurumbə kulturəzi bipugəni angojni.

Pajkaŋko bealani 1917 ajnaŋadu zoboŋ sinəzi naj geamba zapahani. Sowet gurusəlni Lenin həsələni sikun biuri poktowa angogojci. Bichəwə otoleasi najzi sikun hopamba angomi murucim-da acasi bici. Cado Lenin vəjəzii unkini: taceoceori bichəwə nucikənzuəmbə malen-da biəsi, dai najwa taceoceori, həm sowet boadoani biwəni.

15 ajnaŋawa bimi sowet geani həm SSSR dowani sikun (kulturəzi) biuri poktowa əgzi angohani. Sowet geani gərən naj həm taceoceori geamba angohani—nuci naj husə, əktə zapkon səzi ujsi taceoceori. Menga skolawa, mənğa tehnikumbə angohani, zoan ajnaŋa taceoceori skolawa nihəliahəni, taŋgozi uwuj skolawa nihəliahəni. Həm SSSR dolani bichəwə otoleasi najwa həm otoledola toceoceori.

Oi biəsi SSSR sowet geani ocohanzini gorola balzij golosalba ulənzi kulturəku biuri poktowa angohani.

Sowet geani sarini həm hajdu-də-həm, onedu,

duəntədu, maŋvodu, həwəndu balzij goj-goj golosal goj-goj həsəku. Tuj tara mənə həsəzii balzemi, mənə bimi mutəj. Tuj tami səgzə geani rajongoani okrugagoani, balzehan həsəzini skolagoani angojni. Əsi gorodu balzij golosaldu skolawa angohani (200 skola). Cadu nucikənzuan mənə həsəziəri taceoceocij. Əgzı likpunktəwə angojni. Cadu dai naj taceocejni. Əgzı kursəwə, tehnikumbə—cadu selsowetadu zoboŋ najwa, kooperatiwadu zoboŋ najwa bəlirini.

Leningradadu INS bij. Cadu 700 naj taceocijl Cala ulən zovomziwa cendagojni. Skola likpunktə, kursə mənə bichə ana zovomi mutuəsi. Taceoceori daŋsa mənə həsəzii ana zovomi mutuəsi.

Tuj tami, sowet geani sikun daŋsawa naj balzehan həsəzini goro boadu, SSSR keradoani bij golosal həsəzini angomi təzəuciŋni. Əsi Leningradadu taceoceori daŋsawa, goj-goj daŋsa goj, goj golo taceocegoani əgzıwə angoj. Dai gurun taceocegoani-da angoj. Təj daŋsadu niruhə: honi-da selsowetadu, kooperacidu, zovooriwa, honi-da najwa, uzimbə okceoriwa, honi-da samanzi, kulakazi, goj zoboŋ sinəzi naj bajgoanzeni soreoriwa. Əwəŋki zulaŋi goro boadu pakcezi bicin gurun əgzı daŋsawa bari.

Bichəwə otoleori—manga kusun. Tuj tami sowet geani həmtukə zoboŋ sinəzi najwa həm otolewankecami bichəwə (busəsimi) təzəucəŋni.

Sowet geani təj zovoј sinəzi gurumbə maј-
garajni bichəwə otolegoani. Gean — zovoј sinəzi
najjgi. Tuj tami boјgodo zovoј sinəzi gu-
rumbə otolewankicajni, — təj gurumət angoјni
zuləsi biuri poktowa, zawoda, fabrika, kolhosa,
sowhosa, həm cadu zovoј sinəsi naj-male.

Əsi angaza naj, sinəzi naj, zovoј naj, həm
hamaca-da skoladu taceocewandi. Sowet geani
ələnguzi təzəucijni sinəzi, angoza gurumbə
skoladu taceocegoani zehawa burini. Əzən
viduəni hangisi bici — zehakuzi taceoceori bici.
Uwuj skoladu sinəzi naj puriјni taceoceasi
bici, bajan naj puriјnin-gdəl taceociј bici —
kapitalista, kulaka, bacika puriјni taceociј bici.
Əzən geani mənə agdacaj naj purigvani taceo-
ceha. Təj gurun puriјni zangensal osi bici,
əzən geambani zapacaj bici.

Sowet geani goro boadu, SSSR keradoani
bij golosaldu skola-gdal biəsi angoј. Sowet
geani təj golosaldu kulturəwə goј ərdənzi
angoјni — kultbazowa, holaori zowa, səgzə
zowa, ənusij najwa okceori zogva, uzimbə
okceori guci goј goј hajwa-də-həm okceori
zosalba angoјni. Sowet geani usəltə uziuri
zogva angoјni. Təj zogdu taceoceoni hama-
ca-da usəltəwa honi-da uziuriwə. Kolhosawa
sowhosawa angoјni. Cadu balana pakcezi bici
gurumbə taceoceoni honi-da zuləsi biuri pok-
towa angouriwa.

Təj doreandoani əsi sowet geani pakcezi

gurun boadoani zawodawa, fabrikawa angojni. Təj zawodadu, fabrikadu əgzi najsal zovozaral. Turimbə seaguj, tətuguj əgzi bazaral. Cazi pakcezi bici gurumbə biwəni ulən ocogozara.

Tamaca hərdənzi sowet geani SSSR kera- doani bij golosal balzewani kulturəku opoan- zeni.

Goro boadu bij zovoj sinəzi gurun sowet geambani bələciuri.

Sowet geani əmucən zovojni manga. Həm zuəje tojnga ajnaḡawa sajahambi əmucən anğomi mutuəsi. Goro boadu balzij gurun biwəni ulənzi anğomi əmucən mutuəsi. Təj gurun mənə ulənzi bələciuri ulən poktola balzeguj mənə selsowetai, goj goj organizasii ulən zovojwani bələciuri. Selsoweta, skolawa, holaori zowa, likpunktəwə əgziwə anğoori. Həm ulənzi taogoari, zovogoani, zehagoani buuri. Ulən taceori najwa, ulən goj zovoj najwa sonzoori. Ulənzi zovogoani selsowet ulən icəzəuri. Selsoweta cu manga təzəuciuri skola internata zovojwani—nuci gurun həm bichəwə otolegoani, nucikənzuən ulən tətəui, ulən seaori tagoani. Bichəwə otoleasi najwa taceoceori hopamba anğoori dai gurumbə ta- ceocegoani. Selsowet zehawa gələj goani, zeha abani osini, mənə selsowet zovomzilaj buuri zovoj najwa (likwidatorba). Tuj tara ehondu

bij gurumbə əgziwə alosimi likpunktadu taceo-
ceombori. Likpunkta zovombani komsomol
manga vələciğəni. — Likpunktawa nehaleori-
du komsomol vələci. Otoleasi najwa, ƚangga
otolij najwa komsomol alosimi likpunktaci
taceocendagoani.

Rajondu bij partija jacejkani selsoweta, skola,
likpunkta, holaori zo zovojwani həm taodaj,
həm ƚoani-male bajtani. Partija jacejkani par-
tija boƚgomzizii həm vələci, skolawa, selso-
wetawa, likpunktəwə həm vələci. Partija jacej-
kani partija geambani təƚ mangazi icəzəƚni
haƚgisi naj tajwani — kulaka, saman puriƚni
sinəzi naj puriƚduni ulənzi tətuwənziwəni,
zəpuwənziwəni; nuci, dai gurumbə kusunzi sko-
laci, likpunktəci puƚƚəjwəni.

Buə gələuri mənə kaltazelari zovoj sinəzi
gurumbə kulturəzi vəlzegoani, kolhosanƚka-
salwa, wajcaj najwa, oromba uzij najwa ulən
biuri, biçə otoleoriwə, cazi zuləsi biruguəci,
poktogoaci anƚoori.

Buə gələuri haƚpaƚgooriwa, muəguəriwə
vajən gurun kaltazewani. Buə həm gəsə
zovoori, həm gəsə sowet geambani vələciuri.

Buə cawa kusunziəri turgən anƚgomi hoze-
zaru.

На нанайском (гольдском) языке

Н. Павленко

УЧИТЕСЬ ГРАМОТЕ

Перевод Б. Ходжера, под редакцией Т. Петровой